

Landareak

JAKOBA ERREKONDO

Alimaleko poetak

INGURUAN HARRAPATZEN DUEN edozein animalia horditzen duen *Buddleja davidii*, tximeleten zuhaitzetik, tximeleten antza handiena duten animalia hordituzaleenetara, poetetara. Ez dakit zer kutsu hartu zidan Mertxek, lagun baten amak, orain dela batzuk nire urtebetetze egunean landare jakin bat oparitu zidanean. Poeten gogoko landare bat, mingranondoa edo granadondoa, *Punica granatum*. Muturraren aurrean daukat oparia, oparo loretan, eta neuk ere zurrurutun dut. Al-Andalusen poeten kuttunak ziren landareen artean begikoenetakoa omen. Hau da mingranondoaren loreaz poeta haietako batek zioenaren hemengo poeta baten itzulpen bikaina: "...lirudite emakume ederren eskuak, henez tindaturiko estatuak lege, edo hausterre koloreko usoen hatzak, edo tunika dirdiratsuak agerian uzteko ireki diren kaxak".

Mingrana edo granada antigoaleko fruitua da. Asiako kultura zaharrenek gurtu zuten eta handik zabaldu zen mundu osora. Mingranak azal zikoitza du, iraupen luzekoa, eta barruan pipitta urtsu mordo bat, basamortuko infernuak edo itsasoaren egarriak

zeharkatu behar dituenarentzako pagotxa. Egiptoa- rrek hilobietan jartzen zuten, bidaiarako. Feniziarrek joaten ziren toki guztietara eramaten zuten eta erromatarrek "Punica" izena jarri. Bereberrek bere oho- rez izendatu omen zuten X. mendean eraiki zuten Granada hiria; loreen, uraren eta poeten hiria...

Osasuntsua da mingrana, oso. Barruko ale gorriak osorik edo zukututa hartzen dira. Nonahi topatuko dituzu bere aldeko arrazoiak. Bat aipatzearen, pipi- tten mami gorriak kiloko hamazazpi miligramo estro- na du. Hau emakumearen hormona garrantzitsua da, ezaugarri sexualak eta ugalketa organoen garapenean, adibidez. Mingrana maitasuna, ugalkortasuna eta oparotasunaren ikurra da herri askotan. Estronaren berri izan gabe, seguruenera, baina Txinan ezkonbe- rriari mingrana aleak oparitzen zaizkio ugalkortasu- naren adierazgarri, baita zori ona dakarren kolore gorria duelako. Javan ere haurdunaldiari lotutako ospakizunetan erabiltzen dute. Shakespearek ere zer- baitengatik jarriko zuen Julietari eskean joan zitzaion Romeo, mingranondo baten gerizpean.

Irakurleak galdezka

Arratsalde on, Jakoba. Lehenik eta behin, eskerrik asko ARGIAN astero egiten duzun ekarpenarengatik. A ze nolako euskara darabilzun! Eta zenbat ikasten dudan! Gure ingurumen "berdea" beste begi batzuekin ikusten dut irakurtzen zaitudanetik. Eta eremu horretan gure nortasunari atxikitze bidea egin ere... Kontua zera da: udarako baratze txiki bat atontzen dugu etxean; larunbat batez tomateak landatu, eta astelehen arratserako horitu edo zurituak zeuzkaten gehienek hostoak. Tomateak eman zizkidan baserritarrari gauza bera gertatu zaio sorta bereko aleekin, piper eta letxugekin ez ordea. Zer ote? Ureztatze sistema automatikoa jarri dugu aurten. Goizeko eta arratseko zazpietan oren erdi ureztatzen du hodi zilotuak. Simaurrarekin -behi gorotzez eta iratzez osatua- ongarritu genuen lurra aste bat lehenago. Eta "belar txar" direlakoak atera ez daitezten oihal sendo batekin estali lurra. Gorrinarentzat goitxo eta agudotxo, ez? Zer egin? Garazi Cristobal (Urruña).

Kaixo Garazi, galdera interesgarria. Gorrina ez da, ezta gaitz edo izurritarik ere. Nire ustez arazo fisiologiko bat da argazkian ageri dena. Landareari ez dio ezerk eraso,

aldiz irauteko eta bizitzeko arazoak ditu. Nik uste, arazoaren jatorria bi hauetakoren bat edo bien batura da: ur gehiegia edota simaur berria eta behar bezala ondu gabea izatea. Ea zer deritzozun, esango didazu. Ongi izan.

Landareei buruzko galderaren bat egin edo gairen bat proposatu nahi badiguzu, bidali mezua landareak@argia.com helbidera eta orrialde honetan bertan irakurri ahal izango duzu erantzuna.